

Nr 40.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet, särskilt i de av hungersnöd drabbade distrikten av Ryssland; given Stockholms slott den 27 januari 1922.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av nedanstående utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF.

Hj. Branting.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 januari 1922.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden THORSSON, OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Statsministern och ministern för utrikes ärendena anför:

Under punkt 7 av tredje huvudtiteln i propositionen om tilläggsstat för år 1922 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, för bidrag

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 32 häft. (Nr 40.)

till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet å berörda tilläggsstat såsom förslagsanslag, högst, beräkna ett belopp av 1,000,000 kronor.

Då jag nu går att ånyo anmäla detta ärende, tillåter jag mig erinra därom, att, såsom i bemälda proposition angavs, ifrågavarande anslag i främsta rummet skulle avse att sätta Svenska Röda Korset i stånd att fortsätta sin hjälpverksamhet i Ryssland. Rörande denna fråga har den av Kungl. Maj:t den 9 augusti 1921 tillsatta kommittén för svensk hjälpverksamhet i Ryssland i skrivelse den 31 december 1921 anfört följande:

Till Konungen.

Den 9 augusti innevarande år beslöt Kungl. Maj:t att dels anmoda Svenska Röda Korset att i samråd med en av regeringen utsedd kommitté handhava den svenska hjälpverksamheten för bekämpande av det i Ryssland rådande nödtillståndet, dels till kommitterade för nu angivna ändamål förordna undertecknade jämte partisekreteraren F. G. Möller, dels ock anbefalla kommitterade att så snart ske kunde inkomma med yttrande och förslag angående de anslag av statsmedel, som för hjälpverksamhetens åstadkommande kunde finnas erforderliga.

Ärendet hade föredragits av dåvarande statsministern och t. f. chefen för utrikesdepartementet, vilken, efter en skildring av den omfattande missväxt och den därav föranledda svåra hungersnöd, som drabbat Ryssland, framhållit att människokärlekens upphöjda princip bjöde Sverige att delta i den hjälpaktion, varom vädjanden från Ryssland riktats till den övriga mänskligheten och för vars planläggande en internationell Röda Korskonferens väntades komma att snart sammanträda i Genève. En dylik insats från Sveriges sida hade påkallats bl. a. i en till regeringen ingiven framställning från socialdemokratiska partistyrelsens verkställande utskott. Det syntes antagligt, att Sveriges hjälpverksamhet huvudsakligast borde inriktas på det rent sanitära området.

På sammanträde den 11 augusti beslöt överstyrelsen för Svenska Röda Korset, på förslag av ordföranden H. K. H. Prins Carl, att genom sin ordförande samt sina ledamöter, verkställande direktören i Sveriges Industriförbund överste A. Hultkrantz och professor J. Åkerman samt dessutom landshövding C. Cedercrantz jämte generalsekreteraren i Svenska Röda Korset friherre E. Stjernstedt upptaga samarbete i frågan med den av Kungl. Maj:t utsedda kommittén.

I ett till ledning för sina representanter i detta samarbete gjort uttalande anslöt sig överstyrelsen till den av statsministern hävdade uppfattningen, att Sveriges insats i hjälpverksamheten huvudsakligast borde

avse en sanitär undsättning. Verksamhetsområdet för Sveriges hjälpaaktion borde enligt överstyrelsens mening med hänsyn såväl till Sveriges egen säkerhet som till önskvärdheten av säkra förbindelser med hemlandet förläggas så nära Rysslands västgräns, som vore förenligt med en effektiv undsättning. Sveriges insats borde ske under samverkan med vissa andra länders hjälpaaktioner. En nödvändig förutsättning för att expeditionen skulle komma till stånd vore utverkandet från Sovjetmyndigheterna av betryggande garantier för expeditionens okränkbarhet och handlingsfrihet inom ramen för dess verksamhet. En preliminär plan för expeditionen borde omedelbart uppgöras, beräknad för en verksamhetstid av minst tre månader, och en rekognosceringsdelegation utsändas till det tilltänkta området för expeditionens verksamhet.

Förarbetena för den svenska hjälpaaktionen vidtogs omedelbart.

Landshövding Cedererantz, vilken av Kungl. Maj:t utsetts att vara Sveriges ombud vid förenämnda, redan den 15 augusti sammanträdande Genève-konferens, blev jämväl av Svenska Röda Korset utsedd till dess representant vid konferensen. Denna fortgick under två dagar och angav sin ståndpunkt i ett antal resolutioner. I dessa uttalades, att, då enligt konferensens uppfattning nödtillståndet i Ryssland påkallade anskaffandet av livsmedel till millioner hungrande, ett enhetligt samarbete vore av nöden ej endast mellan alla frivilliga och offentliga hjälpföreningar utan även mellan regeringarna. Den s. k. Blandade Kommissionen (Commission Mixte, sammansatt av representanter för Internationella Röda Korset och »Ligue des Sociétés de la Croix-Rouge») skulle utse en internationell hjälpkommission för Ryssland. Till överkommisariier och ledare för den internationella hjälpaaktionen utsågos professor Frithiof Nansen och Mr. Herbert Hoover (vilken senare emellertid avböjde uppdraget). Samarbete borde sökas med Nationernas Förbund. Regeringarna anmodades pröva möjligheten av att ställa en del av den internationella hjälpkreditkommitténs kreditmedel till förfogande i och för hjälpsamheten.

Den av Kungl. Maj:t utsedda kommittén och Röda Korskommittén, vilka till gemensam ordförande utsett H. K. H. Prins Carl, diskuterade å sammanträden den 26 och 27 augusti riktlinjerna för den svenska hjälpsamheten och enades om följande plan.

Den svenska aktionen borde inordnas i den planerade internationella verksamheten, så att ett intimt samarbete uppehölls med dennas ledning och övriga länders hjälpporganisationer. Den borde dock få inom givna gränser utföra ett självständigt arbete såsom en svensk insats till det lidande Rysslands undsättning. Dess uppgift borde vara dels att

till hungrande och undernärda, särskilt de sjuka och barnen, utdela livsmedel och andra nödvändighetsvaror, dels att bekämpa epidemiska sjukdomar och även söka förebygga deras uppkomst och utbredning bland befolkningen, dels slutligen att åtminstone inom det givna området söka utöva organiserande och konsulterande verksamhet, särskilt till jordbruksnäringens upphjälpande. Sträng neutralitet i politiskt avseende skulle iakttagas; varje försök att utnyttja den svenska aktionen för syftemål av politisk art måste även tillbakavisas. Hjälp-sändningarna borde lämpligen ske i omgångar, så att verksamheten kunde avbrytas, om utfästa garantier och övriga förbindelser från vederbörande myndigheters sida icke uppfylldes. Ifrågavarande garantier, om vilka enligt Genève-konferensens beslut överkommisarierna skulle träffa överenskommelse, borde för Sveriges del prövas och godkännas av den sammansatta kommittén, innan hjälpaktionen avginge till Ryssland.

Hjälpen borde bekostas medelst dels statsmedel, dels insamlade penningmedel och varor. Utförandet skulle i enlighet med Kungl. Maj:ts anvisning handhavas av Svenska Röda Korset samt verkställas under dess tecken och beskydd i enlighet med de av kommitterade antagna riktlinjerna för hjälpexpeditionens sammansättning och arbete. Alla i Sverige för Ryssland insamlade medel och varor skulle som regel utnyttjas genom den svenska hjälpaktionen. Insamlingen komme eventuellt att stödjas av Svenska Röda Korset, som även på vissa villkor ställde viss materiel till expeditionens förfogande.

Expeditionens varaktighet skulle tillsvidare beräknas till sex månader, men skulle man kunna förvänta ett mera bestående och effektivt resultat av den svenska hjälpaktionen, borde dess verksamhetstid om möjligt utsträckas till bortåt ett år.

För att äga utsikt att under nuvarande förhållanden i Ryssland kunna fylla sina olika uppgifter, borde expeditionen hava en däremot svarande sammansättning med kompetent och tillräcklig personal samt en riklig och väl avpassad utrustning. Av ekonomiska skäl, d. v. s. i detta fall för att spara medel för den direkta, materiella undsättningen, borde dock den svenska personalens antal såvitt möjligt hållas nere och personalbehovet kompletteras med ryssar på platsen.

Den svenska hjälpexpeditionen syntes böra bestå — förutom av en chef med en mindre stab av medarbetare — av följande avdelningar:

a) en förplägnadsavdelning med personal och utrustning för att kunna anordna en fullt betryggad utdelning, transport och lagring av livsmedel och andra medförda förnödenheter, såsom kläder och skodon m. m. Möjligheten för upprättandet av stationära eller rörliga folkök i

och för anordnande av nödhjälpsbespisning medelst medförda kokvagnar borde därvid särskilt beaktas;

b) en sanitär avdelning medförande — förutom nödig personal — medicin, avlusnings- och desinfektionsmateriel för att sätta expeditionen i stånd att kunna såväl själv genomföra en sanitär rensning och vaccinering som ock att genom utdelning av läkemedel m. m. bereda de ryska hälsovårdsmyndigheterna möjlighet att även själva härutinnan fullgöra sin uppgift. Det borde tagas i övervägande, huruvida till den sanitära avdelningen även borde höra ett flyttbart epidemisjukhus för cirka 50 sängar med tillhörande personal och materiel och med uppgift att kunna omhändertaga och vårda epidemiska fall eller bereda eljest sjuka och genom hungersnöden försvagade nödvändig vård inom expeditionens verkningskrets;

c) en organisations- och konsulentavdelning med det särskilda syftet att söka bistå befolkningen att åter få jordbruksproduktionen i gång och särskilt förhindra en fortgående missväxt med dess ödesdiga följder.

Förslagen till hjälpepeditionens första sammansättning och utrustning utginge ifrån en medeltillgång härför i kontanter och in natura av cirka 450,000 kronor. Vid bestämmandet av verksamhetsområdet borde, såsom från Svenska Röda Korsets sida tidigare framhållits, nödig hänsyn tagas till bästa möjliga förbindelser med hemlandet.

Den ekonomiska uppgörelsen med Sovjet-regeringen borde ingås på följande grunder. Svenska Röda Korset borde åtaga sig bestrida alla nödiga omkostnader för hjälpepeditionens utrustning och den i densamma ingående personalens avlöning och underhåll ävensom för hjälpepeditionens förflyttning från Sverige till Rysslands gräns samt för återfärden från Rysslands gräns till Sverige, varemot ryska Sovjet-regeringen borde förbinda sig att kostnadsfritt ställa till förfogande nödiga transportmedel för hjälpepeditionens alla förflyttningar inom Sovjet-republiken ävensom att anskaffa alla för utövandet av hjälpepeditionens verksamhet nödvändiga lokaler, såsom bostäder åt personalen, sjukrum, livsmedelsmagasin, avlusnings-(desinfektions-)anstalter, tvättinrättningar, bad o. s. v. samt av densamma disponerade lokalers uppvärmning m. m. Enär Svenska Röda Korset icke kunde från Sverige medföra all den personal, som erfordrades för genomförandet av den arbetsuppgift, som dess hjälpepedition hade sig förelagd, borde Sovjet-regeringen vidare förbinda sig att på framställning av hjälpepeditionens chef till dennes förfogande ställa erforderlig personal (såväl fackkunniga medhjälpare som särskild handräckningspersonal) ävensom för arbetets bedrivande nödiga dragare, fordon (bilar, motorcyklar m. m.) samt arbetsmateriel, allt i den mån Sovjets

befintliga tillgångar det medgäve. Det Svenska Röda Korsets hjälpepedition borde svara för underhåll, vård m. m. av den personal samt av de dragare och fordon, som av vederbörande ryska myndigheter sålunda ställdes till densammas förfogande, dock borde ryska regeringen förbinda sig att genom vederbörande ryska myndighet till chefen för hjälpepeditionen lämna all den råmaterial (proviant, fourage, bensin, smörjoljor m. m.), som skulle kommit vederbörande personer till del från ryska statens sida, därest de eller deras egendom (dragare, fordon) icke stått i Svenska Röda Korsets tjänst.

Kommitterade voro ense om, att det på frågans dåvarande ståndpunkt icke vore tillrådligt att fastslå en detaljerad plan för hjälpeaktionen samt att jämväl den allmänt hållna plan, för vilken nyss redogjorts, kunde komma att underkastas modifikationer i olika riktningar, i första hand beroende på de upplysningar om professor Nansens önskningsar, som under den närmast följande tiden kunde komma kommitterade tillhanda.

Med avseende å detta skede av frågans utveckling är att märka, att redan nu, till följd av de inlöpande underrättelserna, vilka voro ägnade att starkt understryka vikten av största möjliga hjälp i form av livsmedel men däremot att avsevärt minska de tidigare hysta farhågorna för de epidemiska sjukdomarnas omfattning och tilltagande utbredning, den ursprungliga planen på en övervägande rent sanitär expedition skjutits något i bakgrunden, varemot ökad betydelse tillagts tillhandahållandet av livsmedel.

Till ledare för den svenska hjälpepeditionen utsågs vid förutnämnda sammanträde legationsrådet E. E. Ekstrand, vilken omedelbart bereddes tillfälle att under en för ändamålet företagen resa till Berlin sammanträffa och rådpläga med professor Nansen, som då befann sig på återresa från Ryssland efter där med de ryska myndigheterna förda förhandlingar rörande den internationella hjälpeaktionen. Det befanns där-efter nödvändigt att fortsätta dessa förhandlingar i Genève samt därstädes bereda beaktande åt de svenska synpunkterna hos de ledande inom det internationella arbetet med Rysslands-hjälpen, i anledning varav kommitterade uppdrogo åt legationsrådet Ekstrand att för sådant ändamål avresa dit. Det avsedda resultatet nåddes till fullo. Efter det de svenska förslagen till en början mötts med en viss kritik, emedan de befarades störa enhetligheten i den tilltänkta internationella aktionen, lyckades det under förhandlingarnas gång kommitterades representant att klarlägga, hurusom den svenska aktionen utan uppgivande av sin nationellt självständiga karaktär väl läte sig inordna i en mera omfattande internationell hjälpverksamhet. De av professor Nansen med Sovjet-

regeringen träffade avtalen rörande organisationen av denna verksamhet samt garantierna för dess utförande funno sig kommitterade kunna i stort sett godtaga för den svenska verksamhetens del. Om vissa kompletteringar och modifikationer, vilka ansågos nödiga, ernåddes genom brevväxling mellan H. K. H. Prins Carl och professor Nansen snart nog fullständig enighet. Tillmötesgående därom gjord framställning beslöto kommitterade att till bestridande av administrationskostnaderna för professor Nansens kommissariat anslå ett belopp av tillsvidare 100 pund sterling per månad under tre månader.

Såsom tidigare framhållits var avsikten att låta den svenska hjälpexpeditionen föregås av en rekognosceringsdelegation, på vilkens rapport den slutgiltiga planen för aktionen i sin helhet skulle grundas. Denna tanke frångicks emellertid, då Svenska Röda Korsets överstyrelse erbjöd sig att låta en från Svenska Röda Korset till Petrograd och Moskwa i speciellt syfte utsänd delegation samtidigt söka inhämta för hjälpaktionen erforderliga uppgifter. Delegationen avreste från Stockholm den 4 september. Några meddelanden från densamma ingingo ej förrän vid dess hemkomst i början av oktober. Under tiden hade emellertid sådana underrättelser genom pressen och andra källor ingått, att det blev tydligt, att en på Väst-Ryssland inriktad svensk hjälpaktion skulle komma att väsentligen förfela sitt mål. Hungerområdet var att söka öster om Moskwa, huvudsakligen i Volgadistriktet, och visade, i motsats mot vad man antagit, lika litet som epidemifaran någon egentlig tendens att utbreda sig väster ut. Inom Volga-området var emellertid nöden så mycket större, i det att millioner människor hotades av hungerdöden. Dessa uppgifter blevo senare bestyrkta genom nyssnämnda delegations rapport.

De rikhaltigare underrättelser om läget, som alltså vid ifrågavarande tidpunkt voro förhanden, föranledde kommitterade att i tvenne betydelsefulla avseenden ändra sin uppfattning om sättet för hjälpverksamhetens utförande. Dels fann man, att verksamhetens karaktär i stället för så gott som uteslutande sanitär borde bliva mera allmänt humanitär, dels ansåg man sig böra frångå kravet på dess förläggande till Väst-Ryssland. I enlighet härmed beslöto kommitterade på sammanträde den 29 september, att i första hand och i huvudsak inrikta arbetet på att genom en Svensk Röda Kors-expedition till hungerområdet vid Volgadistriktet — närmare bestämt: staden Samara jämte kringliggande landsbygd — bistå de hungrande med livsmedel; att låta denna verksamhets vidare utveckling till att även omfatta en sanitär och mera på framtiden inriktad konsulterande uppgift bliva beroende dels av för ändamålet disponibla medel, dels på närmare undersökningar på ort och ställe av

expeditionens chef och medarbetare; *att* med anledning härav begränsa den först utsända expeditionens personal till chef, souschef och läkare samt ett fåtal andra deltagare, tillhopa allenast 9 till 10 personer; *samt att* låta denna personal bilda kärnan till en eventuellt senare utvidgad organisation.

Sedan den grundläggande frågan om expeditionens plan sålunda klarlagts, gällde det att utan dröjsmål skrida till dess praktiska förverkligande. Den främsta förutsättningen härför var självfallet hjälpaktionens ekonomiska säkerställande. Den 3 oktober avlät de av Kungl. Maj:t utsedde kommitterade underdånig framställning om statsbidrag för ändamålet och följande dag beslöt Kungl. Maj:t att anslå ett belopp av högst femhundra tusen kronor att av Svenska Röda Korset, efter samråd med nämnda kommitterade, mot redovisningsskyldighet användas såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för utrustning och underhåll av expeditionen ävensom för inköp av för hjälpverksamheten erforderliga läke- och livsmedel. Vid anslaget beviljande fästes emellertid av Kungl. Maj:t det villkoret, att av de anvisade medlen, under förutsättning att uppgörelse kunde träffas om skäligt pris å varan, ett belopp av intill trehundra tusen kronor användes till inköp av prima salt svensk sill. Detta villkor avsåg att utan men för anslaget huvudsyfte om möjligt bereda de svenska sillsaltarna och sillfiskarena ett handtag i det synnerligen bekymmersamma läge, vari de råkat därigenom att de till följd av den minskade köpkraften i exportländerna icke kunde finna avsättning för sin vara, av vilken stora partier funnos upplagrade.

I enlighet med de erhållna direktiven avslöts även kontrakt om inköp av sill till ett sammanlagt belopp av närmare trehundra tusen kronor. Till förfogande för uppköp av övriga för folkköken erforderliga livsmedel, för expeditionens utrustning, till avlöningar, transporter, försäkringar och hemmaorganisationen m. m. återstod alltså av statsmedel i runt tal tvåhundra tusen kronor.

Kommitterade ansågo sig böra fästa stor vikt vid att expeditionen förfogade över en utrustning, som borgade för ett omsorgsfullt utnyttjande av de medförda livsmedlen samt en verksam kontroll beträffande deras användning. Under det förberedande arbetets fortgång hade kommitterade alltmera befästs i den bestämda övertygelsen, att en sådan kontroll kunde sägas vara för handen allenast i den mån expeditionens personal sattes i stånd att följa de för de nödlidande avsedda livsmedlen från det de utskleppades från Sverige och till dess de utspisades i expeditionens egna folkkök. Utdelningen av livsmedlen borde alltså äga rum i form av tillagad föda, som utspisades på stället. Härigenom komme

givetvis ökade krav att ställas såväl på personal som på den materiella utrustningen, krav, som även måste hava till nödvändig konsekvens ökade kostnader. Kommitterade ansågo emellertid dessa krav ofrånkomliga och hava av sedermera erhållna uppgifter endast bestyrkts i sin uppfattning. Ingångna meddelanden gävo vidare vid handen, att på ort och ställe i Ryssland hart när intet av det stode att uppbringa, som expeditionen för att fylla sin uppgift oundgängligen behövde. Man såg sig därför nödsakad att göra utrustningen i hög grad fullständig även med avseende å obetydliga detaljer. För utspisningen måste en fullständig folkköksutrustning medföras. Från sakkunnigt håll underströks — och denna uppfattning delades av internationella kommissionen i Genève — att expeditionen även måste medföra egna automobiler.

Under angivna förhållanden var det blott helt naturligt, att utrustningen blev ganska kostsam, och då man, såsom nämnts, vidare måste räkna med frakter, löner till och försäkringar av personalen, administrationskostnader m. m., återstod av statsanslaget en relativt obetydlig del för uppköp av de livsmedel m. m., som jämte det stora sillpartiet skulle utnyttjas för folkköken. Tack vare Svenska Röda Korsets mellankomst med gåvor, varuförskott och överlåtande av varor till självkostnadspris, visad givmildhet av firmor och enskilda, en kraftig hjälp av föreningen Rädda Barnen samt tillmötesgående från statens verk och inrättningar m. m. lyckades det emellertid Byrån för hjälpverksamhet i Ryssland, överstyrelsens för Svenska Röda Korset för ändamålet organiserade exekutiva organ, att utrusta en jämväl i fråga om andra livsmedel än sill ävensom beträffande beklädnadsvaror ganska allsidigt försedd expedition, vilken avgick till Petrograd i början av november.

Härmed var emellertid statsanslaget förbrukat, och med hänsyn till kommande utgifter hade man t. o. m. ställt en del på framtiden. Redan av sådan grund voro alltså nya bidrag av nöden. Men ej nog härmed, det medförda livsmedelsförrådet (sillöverskottet oräknat) avsåg endast två månaders folkköksverksamhet, och detta med en till enbart 8,000 portioner begränsad dagutspisning. Redan önskan, att på ett lämpligt sätt kunna utnyttja överskottet av sillen krävde en förlängning av verksamheten. Dessutom måste en utspisning av 8,000 dagsportioner nödvändigtvis betraktas såsom en ringa hjälp i ett land, där millioner hotades av hungersdöden. En utökning av dagsportionernas antal syntes därför kommitterade såsom ett oeftergivligt önskemål.

Såsom förut nämnts, hade man redan från början räknat med ett tillskott till kostnadernas täckande av bidrag från allmänheten. För att dessa skulle bliva av mera avsevärd betydelse syntes en vädjan till hela

folket, en landsinsamling, böra anordnas. För dryftande av denna plan sammanträdde den 9 september i överstyrelsens för Svenska Röda Korset lokal, förutom kommitterade, representanter för olika yrken samt övriga intresserade. De närvarande uttalade sig samstämmigt för att en landsinsamling snarast borde komma till stånd. Överstyrelsen för Svenska Röda Korset ansåg visserligen, att Röda Korsets olika organisationer icke *såsom sådana* lämpligen borde deltaga i insamlingen utan spara sina krafter för ett ingripande mot den nöd, som otvivelaktigt var att vänta i det egna landet, men ställde sig dock välvillig till densamma.

På kommitterades hemställan trädde överståthållaren i spetsen för insamlingen. Underhandlingar upptogos med en på privat initiativ tillkommen insamlingskommitté, vilken under borgmästare Carl Lindhagens ordförandeskap redan påbörjat en insamling och utfärdat upprop till allmänheten, och man överenskom om ett samgående i en gemensam organisation, som benämndes Centrala Hjälpkommittén för det hungrande Ryssland. Ett upprop, undertecknat av H. K. H. Prins Carl, överståthållaren och samtliga landshövdingar, ärkebiskopen, framskjutna ledamöter av riksdagen m. fl., riktades genom pressen till allmänheten, i vilket upprop i främsta rummet vädjades om bidrag medelst varor, särskilt spannmål, men även om penningbidrag. Genom tillmötesgående av Svenska Kvarnföreningen och Sveriges Spannmålsintressenters Förening erhöles från dessa sammanslutningar i förskott på de bidrag i spannmål, som förväntades komma att inflyta, avsevärda kvantiteter mjöl och ärter, vilka alltså omedelbart blevo disponibla i och för en planlagd andra expedition.

Visserligen stod det klart för kommitterade att något betydande resultat av landsinsamlingen ej var att vänta, åtminstone inom den allra närmaste tiden. Emellertid erhöles i början av november från hjälpkommittén meddelande om att åtminstone omkring 20,000 kronor voro att då påräkna. Då anledning förelåg, att på grund av den instundande vintern med åtföljande försvårade transportförhållanden till Ryssland snarast söka övertransportera den kvarliggande resten av det inköpta sillpartiet, ansågo kommitterade det önskvärt, att en andra expedition snarast måtte utrustas och avgå. Härför krävdes emellertid ett avsevärt högre belopp än som var att emotse från hjälpkommittén. Överstyrelsen för Svenska Röda Korset trädde då åter hjälpande emellan och ställde förskottsvis intill 100,000 kronor till förfogande för ändamålet under förvisning att med tiden bliva gottgjord detta förskottslån genom statsmedel eller genom av hjälpkommittén ytterligare insamlade medel.

Häri genom möjliggjordes avsändandet av en andra expedition. Utrustningen av densamma påbörjades omedelbart och redan i slutet av november började de första utskippningarna för expeditionen.

Med avseende å intill mitten av december influtna statsmedel, gåvor och förskott samt havda omkostnader tillåta vi oss hänvisa till nedanstående oss från Svenska Röda Korsets hjälpbyrå tillställda approximativa tablå:

Debet.

Statsanslag	Kr. 500,000:—	
Svenska Röda Korset, förskottrade medel	» 100,000:—	
Centrala Hjälpkommittén för det hungrande Ryssland, gåvomedel	» 74,000:—	674,000:—
Skuld till Svenska Kvarnföreningen m. fl.	» 62,584:—	
Kontant behållning	» 20,384:—	42,200:—
	<u>Summa kr.</u>	<u>716,200:—</u>

Kredit

(avrundade siffror).

I. Internationella organisationen (Bidrag, resor m. m.)		8,900:—
II. Hemorganisationen		15,000:—
III. Samaraorganisationen:		
Löner och försäkringar	Kr. 37,400:—	
Utrustning, livsmedel m. m.	» 39,800:—	
Förskott till chefen	» 20,000:—	97,200:—
IV. Livsmedel		448,000:—
V. Folkköks- och utspisningsmateriel		24,000:—
VI. Transportmateriel		30,000:—
VII. Medicinalier		11,500:—
VIII. Transportförsäkringar		5,000:—
IX. Transporter och befraktningar		64,500:—
X. Diverse		12,100:—
	<u>Summa kr.</u>	<u>716,200:—</u>

Genom den andra expeditionen beräknas folkköksverksamheten kunna med bibehållen kapacitet av 8,000 portioner per dag förlängas med två månader eller till april 1922. Vid nämnda tidpunkt skulle emellertid alla kontanta tillgångar vara förbrukade. Att märka är vidare, att då ännu cirka tre fjärdedelar av det stora partiet sill ej hunnit ut-

portioneras samt att verksamheten häftar i skuld till Svenska Röda Korset med 100,000 kronor och till Svenska Kvarnföreningen och Sveriges Spannmålsintressenters Förening med tillsammans 62,584 kronor. Å andra sidan äro tillskott från insamlingen ännu att förvänta.

Redan för säkerställandet av det med de avsända expeditionerna avsedda ändamålet samt särskilt för att kunna på lämpligt sätt utnyttja det stora sillpartiet, vilket ej utan tillskott av andra näringsmedel kan utan men för de utspisandes hälsa inom folkköken förbrukas, erfordras emellertid uppenbarligen ytterligare betydande medel.

Utnyttjandet inom rimlig tid av den utsända sillen är utan tvivel ett av de viktigaste av de nu föreliggande problemen. För närvarande pågå genom expeditionens chef undersökningar om utbytande i Ryssland av en del av sillen mot andra i de svenska folkköken användbara varor. Före mediet av maj månad 1922 torde lämpligen sillen böra vara förbrukad, enär fara annars uppstår för dess fördärvande under den då börjande varma årstiden. Då utfallet av planerna på ett utbyte ännu är ganska osäkert, framstår det såsom synnerligen önskvärt, att så snart ske kan avsevärt utvidga den nu påbörjade bespisingsverksamheten, något vartill för övrigt redan den skriande nöden, om vars omfattning förfärande uppgifter stundligen inflyta, på det kraftigaste uppfordrar. Vi hava för vår del livligt önskat föreslå en till det flerdubbla mot den ursprungliga planen utökad utspisningsverksamhet, men hava av hänsyn till det tryckta ekonomiska läget funnit oss nödsakade begränsa oss till att förslagsvis räkna med en ökning upp till 15,000 dagsportioner.

Men icke endast en snabb ökning av den dagliga utportioneringen är starkt av nöden. Av rent humanitära skäl vore det synnerligen beklagligt, därest vår hjälpexpedition i Samara, som synes hava all utsikt att kunna med framgång genomföra sin uppgift, nödgades begränsa sin verksamhet till endast omkring fyra månader och alltså måste avbryta densamma redan innan våren. Enligt kommitterades åsikt är det redan nu uppenbart, att verksamheten bör utsträckas till den tidpunkt på hösten 1922, då vårsäden kan antagas vara skördad och tillgänglig för förbrukning. Det skulle vara synnerligen beklagligt och motbjudande, om den svenska hjälpaktionen skulle upphöra innan de nödlidande, som vore beroende av dess hjälp, ännu ägde möjlighet att hjälpa sig själva. Sakförhållandena visa avgjort därhän, att hjälpen bör utsträckas till att bliva en hjälp intill nästa skörd. En utsträckning av verksamhetstiden till omkring den 15 oktober 1922 har därför synts oss påkallad. Att den omsorgsfulla utrustning, med vilken expeditionen är försedd, må

få utnyttjas under en längre tidsperiod, är ett önskemål, som pekar i samma riktning.

Nyss har gjorts gällande, att verksamheten såvitt möjligt bör utsträckas till den tid av året, då vårsåden kan tillgodogöras. Men för att någon sådd skall kunna komma till stånd fordras tillgång på utsäde. Så gott som intet härav står att uppbringa inom Samara-distriktet. Hjälpverksamheten bör därför inrikta sig på även detta behovs tillgodo-seende. I vilken utsträckning detta kan ske är ej möjligt att nu be-räkna, men praktiskt taget borde behovet vara obegränsat. Likaledes har man anledning förutsätta att behovet av åkerbruksredskap är ytter-ligt stort. Vidare är även att förmoda att behovet av en utökning av expeditionens tillgång på beklädnadspersedlar och medicinalier under vin-terns lopp kommer att framstå såsom oeftergivligt. För kommitterade har det även tett sig såsom önskvärt att i samband med denna hjälp-aktion kunna lämna i Ryssland boende svenska undersåtar någon hjälp.

För en utvidgning på angivet sätt av den svenska hjälpverksam-heten krävas betydande medel. En överslagsberäkning verkställd av Svenska Röda Korsets förenämnda byrå giver följande approximativa siffror:

Täckning av förut omförmäld skuld	162,584
7,000 dagsportioner ^{15/2—15/4} 1922 à 20 öre	84,000
15,000 dagsportioner ^{15/4—15/10} 1922 à 20 öre	540,000
	<u>624,000</u>
Häriifrån avgår lagerbehållning av sill, i den mån den kan hinna utportioneras c:a	50,000
Utökning av medicinalutrustning och beklädnadspersedlar	10,000
Utökning av nuvarande folkköksmateriel	10,000
Lön för 13 expeditionsmedlemmar ^{15/1—15/11} (en månad för hemresa)	108,300
Försäkringspremier för 9 expeditionsmedlemmer i sex månader	19,335
Försäkringspremier för 4 expeditionsmedlemmar i åtta månader	7,440
Proviant för expeditionens personal i åtta månader à 4 kr. per man och dag	12,480
Fraktkostnader för 5,000 tons livsmedel m. m. à 20 kr.	100,000
Sjöförsäkring för 5,000 tons livsmedel m. m. à 2 kr.	10,000
Administrationskostnader för organisationerna i Stockholm, Reval och Petrograd:	
Löner, expenser m. m. under år 1922	52,000

Bidrag till *Höga Kommissariatet* i Genève:

£ 100 per månad i 10 månader	18,000
Livsmedel m. m. till svenska undersåtar i Ryssland	20,000
Diverse kostnader för utsädesspannmål, åkerbruksredskap m. m.	95,861
	Summa kronor 1,200,000

Att märka är, att av transportmedel och folkköksmateriel en ej obetydlig del — till ett värde av approximativt 45,000 kronor — torde kunna återbördas till Sverige och sålunda krediteras expeditionsutgifterna att användas till oförutsedda utgifter samt att, därest utbyte av överskottet av sill kan komma till stånd, även de i utbyte erhållna varorna komma verksamheten till godo.

Visserligen har man anledning hoppas, att nu liksom så ofta förut den svenska offervilligheten ej skall svika, men man torde göra klokt uti att på grund av de tryckta tiderna och den hotande nöden inom vårt eget land ej räkna med så synnerligen stort tillskott genom den pågående insamlingen. Kommitterade våga emellertid hoppas, att bidrag i varor och kontanter genom den fortgående insamlingen skola inflyta till värde av (utöver redan insamlade medel) omkring 200,000 kronor. Med frånräknande av denna summa skulle alltså återstå att på annan väg täcka kostnader till belopp av 1,000,000 kronor. I själva verket skulle det hava varit synnerligen önskvärt att utöka hjälpverksamheten till en kostnad av åtminstone dubbla det angivna beloppet. I varje fall måste enligt vår mening med hänsyn till den svenska Samara-expeditionens genomförande på ett någorlunda tillfredsställande sätt det nu av oss föreslagna beloppet betraktas såsom ett verkligt minimum.

Väl äro förhållandena inom vårt eget land i ekonomiskt avseende för närvarande synnerligen bekymmersamma och det statsfinansiella läget manar utan allt tvivel till den allra största försiktighet beträffande nya anslagskrav. Det har emellertid synts oss uppenbart, att det fruktansvärda nödtillståndet i Ryssland till oss såsom folk riktar en maning av den allvarliga innebörd, att vi trots nu rådande svåra förhållanden icke kunna låta det stanna vid vad redan åtgjorts från svensk sida utan måste söka betrygga utbyggandet av den svenska hjälpaktionen på sätt omständigheterna med så skrämmande kraft nu påkalla. I skilda länder skrida nu statsmakterna i förening med Röda Korsföreningar och privata välgörenhetsföretag till i vissa fall mycket omfattande hjälpaktioner till förmån för Ryssland, där ej, såsom t. ex. i fråga om Förenta Staterna, England, Tyskland och Norge, hjälpexpeditioner redan äro i full verksamhet på platsen. Att Sverige efter måttet av sina krafter fullföljer

sitt deltagande i denna internationella kärleksverksamhet, är, synes det oss, en nationell hederssak.

Med åberopande av vad ovan anförts få vi härmed i underdånighet hemställa, att det täcktes Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att ställa 1,000,000 kronor till Kungl. Maj:ts förfogande för en fortsatt och utvidgad hjälpverksamhet i Ryssland i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som hittills blivit följda.

Vi tillåta oss slutligen att med avseende å Svenska Röda Korsets ställning till hjälpaktionen hänvisa till bifogade, oss tillställda uttalande av Svenska Röda Korsets Överstyrelse, vilket uttalande kraftigt framhäver den fara för ett för tidigt avbrytande av den svenska Rysslandshjälpen, som hotar, därest icke ytterligare medel bliva disponibla för företagets fullföljande.

Kommittéledamoten herr Möller har genom sjukdom varit förhindrad att deltaga i handläggningen av här föreliggande framställning.

Stockholm den 31 december 1921.

Underdånigst

(undert.) Henning Elmquist.

(undert.) B. Buhre. (undert.) Emil Hamrin. (undert.) G. Lagercrantz.

Bilaga.

Utdrag ur protokoll n:r 82, hållet vid sammanträde med Överstyrelsen för Svenska Röda Korset den 14 december 1921.

Närvarande:

Ordföranden: H. K. H. Hertigen av Västergötland.

v. Ordföranden: Generalmajor Berg.

Ledamöter: Kommendör Eneström, Amiralinnan Dyrssen, Medicinalrådet Block, President Westring, Generalskan Munck, General Ugglå.

Ställföreträdare: Grevinnan Hamilton.

Ställföreträdande Generalsekreteraren: Advokat. Elmström.

Redaktören för Tidskriften: Kapten Wattring

Vid protokollet: Undertecknad Generalsekreterare.

g) Överstyrelsen beslöt att godkänna följande uttalande av Svenska Röda Korsets representanter i Regerings- och Röda Korskommittén:

»Med anledning av det föreliggande förslaget till en underdånig skrivelse med hemställan om ytterligare statsanslag för Rysslandshjälpen, anse sig Svenska Röda Korsets representanter i Regerings- och Röda Korskommittén böra göra följande uttalande:

När Överstyrelsen för Svenska Röda Korset, om än med tvekan följde regeringens uppmaning och åtog sig att söka genomföra en undsättningsexpedition till Sovjet-Ryssland, var Överstyrelsen ingalunda blind för de oberäkneliga svårigheter, som voro oskiljaktiga från ett sådant uppdrag. Särskilt insågo vi, Svenska Röda Korsets delegerade i Kommittén, redan från början mer än väl att genomförandet av den oeftergivliga fordran på effektiv kontroll med nödvändighet också måste medföra en relativt dyrbar personal- och teknisk utrustning och att en tillförlitlig kostnadsberäkning beträffande en expedition långt in i det okända och kaotiska Ryssland icke var möjlig att åstadkomma.

Så mycket stod dock klart för Svenska Röda Korsets representanter, att skulle Svenska Röda Korset lyckas genomföra sin uppgift och fylla sitt ansvar, så försloge helt säkert icke den halva million, som Kungl. Maj:t ställt till förfogande för ändamålet med mindre högst betydande belopp därutöver kunde påräknas från den stora landsinsamlingen eller kontrollkravet måste eftersättas. Tyvärr är det all anledning att befara att vår förhoppning att trots de tryckta tiderna dock kunna räkna med 500,000 kr. i kontanter och varor såsom resultat av landsinsamlingen, icke på långt när kommer att gå i uppfyllelse. Då härtill kommer — såsom ock i den underdåniga skrivelsen med rätta påpekas — att det väldiga sillparti, vi mottagit, icke kan utnyttjas i kontrollbar och njutbar utsträckning utan tillsats av betydliga kvantiteter andra livsmedel och utan att expeditionen får fortgå under en tillräckligt lång tid, så få vi på det livligaste tillstyrka Regeringens representanters underdåniga hemställan om ytterligare statsanslag. Vi anse oss samtidigt förpliktade framhålla, att därest ytterligare statsmedel icke eller sannolikt icke äro att förvänta, vi nödgas tillråda Överstyrelsen för Svenska Röda Korset att i så god tid avsäga sig sitt förtroendeuppdrag och draga sin expedition tillbaka från Ryssland, att Svenska Röda Korset icke behöver befara stå inför den eventualiteten att icke kunna med tillgängliga medel likvidera expeditionens samtliga utgifter, oavsett om in-

till dess det stora sillpartiet kunnat under tillfyllestgörande kontroll utnyttjas i Ryssland eller icke.

När denna tidpunkt kan komma att inträffa, är svårt att redan nu avgöra, då detta i hög grad är beroende på landsinsamlingens resultat för den närmaste tiden samt i vad mån det skall lyckas oss att i Petrograd mot andra i våra folkkök i Samara användbara varor utbyta de stora där lagrade svenska sillkvantiteterna.

I varje fall nödgas vi förbehålla oss rätten, att när vi så finna nödvändigt, å svenska Röda Korsets vägnar anmäla vår oförmåga att utan ekonomisk risk fortsätta vårt uppdrag.»

Rätt utdraget, betygar:
(undert.) E. Stjernstedt
Generalsekreterare.

Som ovan.
Vid protokollet:
E. Stjernstedt.

Sedan kommittén ingivit sin förenämnda skrivelse har emellertid rapporter ingått från ledaren för den svenska hjälpexpeditionen till Samaradistriktet, generalkonsul Ekstrand, vilka föranlett kommittén att i viss mån ändra den föreslagna användningen av de begärda medlen. Angående den sålunda ändrade planen har överstyrelsen för Svenska Röda Korset till Utrikesdepartementet ingivit följande skrivelse av den 26 januari 1922:

»Sedan Regeringskommittén avlät sin underdåniga skrivelse med framställning om förnyat statsanslag till hjälpverksamheten i Ryssland på 1,000,000 kronor hava från Generalkonsul Ekstrand m. fl. sådana meddelanden inkommit, som föranleda vissa ändringar i den föreslagna dispositionen av anslaget i fråga. Vidare hava sådana avtal angående frakter, försäkringar m. m. kunnat träffas, som likaledes föranleda ändringar i den uppgjorda kalkylen beträffande medelsbehovet för dessa poster. Slutligen hava ytterligare i gåvor influtit medel och naturprodukter samt vidtagits vissa transaktioner, som även inverka korrigerande på beräkningarna. Dessa ändringar förorsaka emellertid ingen som helst avvikning från det slutliga medelsbehovet.

Redan den 15 september beräknas vårsådden bliva tillgänglig för förbrukning, vadan sålunda folkköksverksamheten anses kunna upphöra en månad tidigare än förut beräknats.

Generalkonsul Ekstrand har emellertid föreslagit en betydlig utvidgning av folkköksverksamheten, och har Regerings- och Röda Korskommittén ansett sig, med hänsyn till beräknade tillgängliga medel och

övriga äskandens tillgodoseende (se nedan) böra i så måtto tillmötesgå generalkonsulns framställning, att portionsantalet föreslås utökat till 16,000 pr dag. Generalkonsul Ekstrand framhåller nämligen kraftigt nödvändigheten av dels att förse den befolkning av 22,000 personer, som den svenska hjälpexpeditionen åtagit sig, med vårutsäde, dels att rädda dess redan hårt decimerade kreatursstock å 7,500 djur från undergång genom tillhandahållande av fodermedel. Behovet av vårutsäde anges till c:a 1,000 tons och av fodermedel till c:a 3,000 tons. Visserligen har Regeringskommittén i sin underdåniga skrivelse räknat med en mindre del vårutsäde, men en betydande utökning synes sålunda bliva nödvändig, och har Regerings- och Röda Korskommittén nödgats stanna vid en siffra av c:a 800 tons. Vad åter furaget beträffar, är detta en fullkomligt ny post, men har kommittén funnit behovet böra, i den mån påräknade medel kunna stå till förfogande, tillgodoses och anslår Kommittén härför f. n. c:a 1,300 tons. Med denna kvantitet fodermedel utökad med de fodermedel, som av den ryska sovjetregeringen i utbyte mot överskott å sill redan delvis ställts till förfogande och delvis ställts i utsikt, bör den nuvarande kreatursstocken (c:a 7,500 djur) kunna erhålla en dagsration pr djur av c:a 2 kg. intill dess betestiden inträder. Dessutom framhåller Generalkonsul Ekstrand önskvärldheten utav att kunna tillhandahålla vissa lämpliga livsmedel för sjuka och barn i ålder 1—5 år.

För en utvidgning på ovan i stora drag angivet sätt av den svenska hjälpverksamheten kräves följande approximativt beräknade belopp:

900 tons livsmedel för folkköksverksamheten . . .	kronor	200,000:—
1,300 » furage	»	200,000:—
800 » utsäde	»	200,000:—
Reservproviant för sjuka och barn	»	30,000:—
Åkerbruksredskap	»	30,000:—
Utökning av medicinalutrustning och beklädnads-		
persedlar	»	10,000:—
» » folkköksmateriel	»	10,000:—
Livsmedel m. m. för svenska undersåtar i Ryssland	»	20,000:—
Fraktkostnad för 4,000 tons å 17:— kr.	»	68,000:—
Sjöförsäkring för transporter	»	4,000:—
Bidrag till Höga Kommissariatet i Genève	»	15,000:—
Löner till expeditionspersonalen	»	78,000:—
Försäkringar för expeditionspersonalen	»	17,000:—
Resekostnad för transportkontrollörer samt löner		
till ryska medhjälpare i Samara	»	12,000:—

Proviant för expeditionens medlemmar	kronor	12,000: —
Administrationskostnader: (Stockholm, Reval, Petro- grad och Moskva)	»	45,000: —
Täckande av skuld till Överstyrelsen för Svenska Röda korset	»	100,000: —
Reserverade medel	»	149,000: —
	Summa kronor	1,200,000: —

Större delen av de genom den nationella insamlingen påräknade medlen äro påförda posten »Reserverade medel»; detta har skett med anledning av ovissheten att nu, sedan insamlingen redan givit en del, kunna ytterligare påräkna ett belopp, som närmar sig 200,000: — kronor. Givet är emellertid, att allt vad som genom den nationella insamlingen kan hopbringas kommer att utnyttjas och detta i första hand och i huvudsak för att utöka de tämligen beskurna anslagsbeloppen för furage och utsäde.

Därest Kungl. Maj:ts framställning till Riksdagen vinner dess bifall och statsbidraget å 1 million på ovan angivet sätt utnyttjas, torde minst 22,000 personer jämte deras husdjur kunna anses räddade från hungersdöden, intill dess att utdelat vårutsäde instundande höst kan betrygga befolkningens självförsörjning.»

Den skriande nöd, som för närvarande råder i de av missväxt *Departementschefen.* drabbade ryska distrikten är så känd, att några ytterligare skildringar av densamma ej torde erfordras. Jag vill endast anföra några vittnesbörd av personer, som på ort och ställe studerat förhållandena. Så t. ex. meddelar generalkonsul Ekstrand, i ett den 20 innevarande månad ingånget telegram följande:

»Härvarande befolknings fruktansvärda lidande tvinga mig att till svenska regeringen och svenska folket sända en flammande vädjan att hjälpa ytterligare för att bekämpa en av de grymmaste och svåraste olyckor i mänsklighetens historia. Det finns ställen av hungersområdet, varest folket befinner sig i ett sådant elände att det leder till vansinne. Man har redan ätit lik av de döda, nu börjar man att döda människor för att äta dem. Trots de nuvarande svårigheterna i Sverige bönfaller jag i den mänskliga barmhärtighetens namn att riksdagen lämnar det begärda understödet. Belöningen skall en gång komma.»

I ett den 27 december 1921 offentliggjort upprop har vidare den av internationella Röda Korskonferensen i Genève utsedde överkommisariern

för hjälpverksamheten i Ryssland, doktor Frithiof Nansen, bl. a. framhållit hurusom i Ryssland millioner mänskliga varelser långsamt pinades till döds av svält och köld. Hundratusental hade redan dukat under, men många millioner skulle omkomma, om icke tillräcklig hjälp med det snaraste lämnades.

Det torde härav tillfyllest framgå, att ett fullföljande enligt de av de kommitterade föreslagna grunder av den påbörjade svenska hjälpverksamheten i Ryssland måste betecknas som en angelägenhet av högsta vikt. Vi fullgöra därmed blott vår andel i den internationella auktion i humanitetens tjänst, som vår ställning såsom kulturfolk gör till vår plikt, att vi påtaga oss.

I fråga om den av Svenska Röda Korsets hjälpbyrå framlagda kostnadsberäkningen, vilken slutar på ett belopp av 1,200,000 kronor, varav dock omkring 200,000 kronor väntades skola täckas av genom insamling inflytande medel och ungefär 45,000 kronor kunna genom vissa åtgärder återvinnas, är att märka, att för de ändamål, som skulle tillgodoses med den däri upptagna posten å 20,000 kronor för livsmedel m. m. till svenska undersåtar i Ryssland, anslag härtill redan begärts under punkt 7 i den vid innevarande års riksdag framlagda tilläggsstaten till femte huvudtiteln. Jag vill i detta sammanhang meddela, att den förut omfördälda skulden å 62,584 kronor till Svenska Kvarnföreningen och Sveriges spannmålsintressenters förening numera av insamlade medel blivit gäldad. Emellertid får jag fästa uppmärksamhet därå, att såsom redan anförts i den ovan åberopade punkten av tredje huvudtitelns tilläggsstat ett belopp av 116,330 kronor av det å 1920 års tilläggsstat beviljade anslaget av 1,000,000 kronor för Röda Korsets utländska hjälpverksamhet icke under sistnämnda år utanordnats utan tillförts statsverkets kassafond. Sistnämnda anslag å 1,000,000 kronor var huvudsakligen avsedd för Röda Korsets verksamhet till bekämpande av tyfusepidemien i östra Europa, särskilt i Polen; och har Röda Korset i skrivelse den 19 december 1921 meddelat, att en del av förenämnda belopp å 116,330 kronor erfordrades för den fortsatta verksamheten i Polen och att Röda Korset önskade använda återstoden till hjälpverksamheten i Ryssland. Röda Korset har därvid framhållit, att det vore en oersättlig förlust, därest detta belopp som sålunda tillförts kassafonden, ej kunde för Röda Korsets verksamhet användas. Då såsom ovan anförts och av Röda Korsets senast framlagda förslag rörande de begärda medlens användning framgår, vissa besparingar å anslaget skulle kunna göras, anser jag någon ökning av det föreslagna beloppet av 1,000,000 kronor ej vara nödvändig utan torde Röda Korset få av detta anslag använda erforderligt

belopp, dock motsvarande högst den kassafonden tillförda summan 116,330 kronor för sin hjälpverksamhet utanför Ryssland. Genom den skara flyktingar, som hungern drivit från Ryssland till närgränsande länder, särskilt östersjöländerna, synas förhållandena i dessa stater även påkalla hjälp i den mån, medel härtill kunna beredas. Framställningar hava i sådant syfte även inkommit till Röda Korset, som emellertid av brist på medel ej hitintills kunnat utsträcka sin verksamhet att även omfatta dessa länder. Det synes mig emellertid som om, i den mån besparingar å anslaget kunna lämna tillgång härtill, Röda Korset borde kunna, efter prövning av Kungl. Maj:t, tillerkännas rätt att använda en del av dessa medel även för hungersnödens lindrande i de Ryssland angränsande länderna.

Jag hemställer, det Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet, särskilt i de av hungersnöd drabbade distrikten av Ryssland, å *tilläggsstat* för 1922 anvisa ett förslagsanslag, högst, å 1,000,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall och förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

Shering Wachtmeister.